

alfred brendel

$2 \times 2 = 13$

sebrané básně

VOLVOX GLOBATOR

Collected Poems of Alfred Brendel:
Playing the Human Game

Vydání této knihy podpořilo Ministerstvo kultury
České republiky.

Fingerzeig

© 1996 Carl Hanser Verlag GmbH & Co. KG, München
Störendes Lachen während des Jaworts

© 1997 Carl Hanser Verlag GmbH & Co. KG, München
Kleine Teufel

© 1999 Carl Hanser Verlag GmbH & Co. KG, München
Spiegelbild und schwarzer Spuk

© 2003 Carl Hanser Verlag GmbH & Co. KG, München
Nach dem Schlußakkord

© 2010 Carl Hanser Verlag GmbH & Co. KG, München
translation © Vít Janota, 2018

ISBN 978-80-7511-424-2

ANDĚLÉ A ČERTI I

andělé

Když dorazíme do ráje
ptáme se sami sebe
skeptičtí až do samého konce
O co tu vlastně jde
Hluší tu mohou poslouchat hudbu
hudebníci musejí vyhrávat
němí se naučili mluvit
výřeční začínají blábolit
chromí běhají jako lasičky
pokud zrovna nepoletují vzduchem
My bezmocní
zůstáváme bezmocnými
trochu truchlivě
se s tím smiřujeme
sledujeme jak se šerední stávají krásnými
Andělé
s načerněnými křídly
padají z nebe
a had na stromě
nám vstříc kmitá svým jazykem

Vylézají z děr v nebi
ještě lehce omámení
jak ptáci slepě narážejí
do okenních tabulek
zlatě načervenalí či temně modří
poletují kolem klavíru
žerou mouchy
a krásní jak pivoňky
se na našich polštářích
ukládají k odpočinku
rozechvělí chladem
s hlavou zakrytou křídly

Člověk si je musí doopravdy přát
Andělé se nechávají prosit
Nejdřív
si je člověk musí
úplně přesně představit
Psí hlavu
nohy s pařáty
jedno křídlo bílé a jedno černé
červené zorničky
k tomu ten sladký hlas
Jakmile ten hlas slyším
vím
že už je tady
pak otevřu oči
a vidím že všechno
odpovídá mým představám
rozměry
gigantické slepice
bezchybná mluva
malý hrb
aura
to nemůže být žádný čert
jak známo
čerti
svou auru ztratili
Pojď
sladký anděli
zpívám
a vyzraď mi
své tajemství
 $2 \times 2 = 13$
říká anděl

V telefonní centrále nebe
sedí
s rozčepýřenými křídly
a přepojují
Systém je prastarý
vymoženost z počátků světa
Když Bůh zatočí klikou
praská to ve vedení
spojení
vypadává nečekaně
Tu a tam
je slyšet zkreslený hlas
může to být jen sám šéf
nepochybně tenhle kvákavý zvuk
Nikdo nerozumí tomu co říká
Každý ale chápe
že nadává
S anděly je to jednodušší
hned u ucha
vám vzdychají
a mluví o lásce

Existují alergici
kteří na anděly reagují jako na růže
Zmáčení tu stojí
a prolévají si oči a nosní sliznice
v bláhové naději
že užívání steroidů a antihistaminik
je může ochránit před vlivem andělů
před onou pověstnou andělskou aurou
která
živená česnekem
dokáže držet Satana od těla
současně ale
už nejednoho zatvrzelého andělofila
připravila o rozum

Anděl rozumu
nás nechrání
Kam šlápne
tam roste tráva
Koho se prstem dotkne
ten roztáhne paže
a létá
celých pět minut
s otevřenýma očima
profiltrovaným vzduchem
Jeho hlas nám říká
takový nejste
Že jsme si podobní
je jenom krásný klam

Anděl sebeklamu
anděl pomsty
anděl jediné pravdy
anděl paměti bez mezer
anděl selektivního zapomnění
anděl neopětované lásky
anděl smíchu
anděl zdraví (organický)
anděl ztracené nevinnosti
myší anděl
pegas
chiméra
Jan děl plán děl
cukrkanděl
létající salám
anděl rámusu
anděl zamlčení

Protože člověk v poslední době
prakticky nemá od andělů pokoj
žádáme městskou správu
aby nás zbavila tohoto trápení
Jako králíci
množí se nebeští duchové
zatímco úřady
odvracejí zrak
Celá akce musí začít
úplným vyhubením barokních anděličků
potom zákaz Rilkeho
předtím už ale bojkot Swedenborga
následovaný Handke-Wendersovskou karanténou
Jen u Raffaelových anděličků
prosíme o shovívavost
maminka je vlastnoručně
hřebíkem přibila nad postel
I vyšší bytosti
dnes mají právo
aby se s nimi jednalo jako s ostatními
V podobě holubů obývají
naše balkóny a hřebeny našich střech
volají AUGUSTE
podlézají
a páří mezi sebou
Že je zde potřeba zasáhnout
nemůže zpochybnit
ani spolek pro ochranu zvířat

čerti

Přiženou se
hlavou napřed
a vrážejí své růžky
lidem do prsou
pokud tedy člověku něco takového
dokáže udělat radost
nebo ho lechtají
na prsou
svými růžky
že se člověk řehtá
úplně se počůrá
až nakonec
z nás zůstane
už jen loužička
kaluž
ve které se pak cachtají
jako malé děti
kdo by si tohle
pomyslel o čertech

V pondělí ráno
rozladí Stechbein klavíry
V úterý
schová pedály
Ve středu
naleje kolodium na struny
Ve čtvrtek
potře klávesy lepidlem
V pátek
sežere kladívka
V sobotu
podpálí klavírní skříň
V neděli
se opije s Weinstegem
I klavírní čerti
mají svůj volný den

Velcí čerti
Behemot Ahrimans
jen ucpávají vodovodní potrubí
nebo našťvaně trčí v komíně
Hasiči je odborně odstraňují
zatímco ti malí bezejmenní
provozují nerušeně svou činnost
Sotva postřehnutelní
se usazují ve zvukovodech
okusují krční obratle
nebo šelestí na plicích
Ochočení čerti
takzvaní mikulášští
jsou vyhledávanými spolustolovníky
O svátcích
straší malé děti
a hospodyňkám z nich červenají tváře

V televizi
ho zatím milovali
tleskali
když detail jeho chrupu
vyplnil obrazovku
Třesoucí se
před ním seřazení
tu stojíme
jako jeho žrádlo
přičemž je třeba poznamenat
že nás vždy mrzačil jen z poloviny
něco ženského v něm
se děsí extrémů
to je mu třeba přičíst k dobru
když ho člověk přistihne
jak přiostruje své tirády a zuby
Ostatně záchranky čekají
přede dveřmi připravené vyrazit
a řítí se s tím
co z nás zbylo
městem
zatímco zdravotní sestry
dožadující se autogramu
nás očkují proti tetanu a vzteklině
Za pár týdnů nebo let
sedíme zase na svém pracovním místě
Steinway & Sons
příčesek na hlavě
nohu v dlaze
Bez levého pedálu se člověk v krajním případě obejde

Démoni
sotva odlišitelní od bohů
hrají na vrásky našich duší
jako instrumentalisté
bravurně ale bolestivě
Když nás stisknou
kňučíme
jako psi
kteří chtějí ven
štěkat na hvězdy
Jako psi bychom je chtěli pokousat
naše trýznitele
a zatím se jen koušeme
do vlastního jazyka

Ne
kuchařka to nebyla
ani zahradník to nemohl být
tím méně
uvažujeme o komorné
nemluvě ani o Griffithovi
majordomovi
přestože jeho tvář
vykazuje jistý potlačovaný rys
V žádném případě nechceme podezřívát corgie
kteří
což se nedá popřít
už vícero dětí a mladistvých
politováníhodným způsobem zmrzačili
Sám správce
cikán
pobýval v době činu
na míle daleko
v obytném voze své rodiny
Konečně předpoklad
že byl by hostitel osobně
do celé aféry zapleten
můžeme
jelikož jeho lordstvo má jen jednu nohu
odmítnout jako pomluvu
Pomníček
bude v zeleninové zahradě
připomínat tuto smutnou událost

Že čerti
v podstatě nejsou
nám nedávno
prozradil sám ďábel
Zarmouceně
jsme to vzali na vědomí
a rozhodli jsme se
propříště
malovat na zed' sami sebe

Na břehu
leží gondoly
jako vyplavené velryby
Z krovů na Canale Grande
stoupá černý dým
S povzdechem
klesá kopule Santa Maria Maggiore
do laguny
Poslední exploze
trhá na kusy Dóžecí palác
Krysy
dosáhly velikosti koček domácích
Smetené přílivovou vlnou
plácají se uvnitř Svatého Marka
a kousají kněze
kteří se snaží
zachránit ostatky svatých
Stoicky
řídí Mario Praz události
a když už je po všem
obrací
svůj pohled
v zrcadle
sám na sebe

BOHOVÉ A MONSTRA

Všemocný iniciátore
starý válečný štváči
rohu hojnosti dobroty a štěstí
nadmonstrum
nebeský penis kosmická děloha
nejmenší společný jmenovatel
oko které vše vidí ale nic nevnímá
odtahuješ se
záříš skrze nepřítomnost
Music Minus One
tónina bez základního tónu
variance bez tématu
sůl bez polévky
tlama bez jazyka
Ale neměj strach
my zůstáváme věrní
vzhlížíme k tobě
našemu stvoření
jako bys byl nad námi
urážíme výhradně jen tebe
naši smrtící ozonovou díru
naš osobní na míru šitý chaos
třepetání motýla v pralese

Když bezejmenný
procitl ze svého praspánku
zjistil že je obklopený
anděly zkázy
obrovskými okřídlenými hady
stvořeními bájného počátku
tisíciokými a plnými smyslnosti
Žádný na něj nepohlédl
Beztak na něm sotva záleželo
kosmický přehmat
zářivý sice
ale pozorovatelný jen teleskopem
bez cíle bloudící vesmírem
a teď také
až do konce času
na útěku před sebou samým

Gustav je hodný
to ví dnes každé malé dítě
dokonce i když provádí hrozné věci
nepřestává nás mít rád

Gustav dokáže cokoliv
jakmile ho něco napadne
jen luskne prsty
a už se to stane

Gustav si s námi hraje
nejraději si hraje na schovávanou
když ho nikdo nehledá
zlobí se

Komponovat umí ten Gustav
obdařit nás závanem věčnosti
v tom se vyzná
symfonie se závěrečným sborem
poněvadž ví kde prodlévá Bůh

Záležitost s Gustavem se má tak
že se o něm nesmí špatně hovořit
Gustav neodpouští
jeho vztek je proslulý
a všichni malí Gustavové
hned zvedají ruce

A někdy udeří

Při kongresu božstev
došlo k očekávaným půtkám
Nejprve protestovali polobohové
proti diskriminaci ze strany výše postavených
Potom soutěž absolutní pravdy
zhatila stávka v sedě jediných bohů
Nakonec se na sebe vrhly
s hromovým burácením
celé božské rodiny
Jen o chloupek
neklesl celý kraj
do bezbožného stavu
avšak neměli bychom se
vzhledem k tendenci věčných
přetrvávat
pouštět do ukvapených závěrů

Žádný strach
nepoškrábu ti obličej
nezakousnu se ti do nosu
nepřítisknu svou dlaň
na tvá k výkřiku otevřená ústa
Před tebou stojí vnímavá bytost
dvojaká bytost
což připouštím
přičemž záleží jen na tom
ze které strany mě vnímáš
jestli zešikma či přímo
děsivě či chlácholivě
vstoupím do obrazu
Už i ten nejmenší pohyb
může vše změnit
jeden krok doprava
mé pařáty zmizí
dva kroky zpět
hledí na tebe tichý trpitel
seshora se barvím nazeleno
zatímco z podřepu
mé oči ďábelsky planou
Když se zadaří
zjevím se jako úplný obojetník
těm k povznesení
kteří se chtějí zmocnit celku
kakofonická všeobjímající představa
nevydařená syntéza
nerozdělené
nerozlučně se rozevírající pohoršení
Ukazuješ mi dveře
Odplazím se pryč
možná i odskáču
Kamkoliv přijdeš
tam mě zase spatříš

A opět
si pán zástupů
připsal jeden přívětivý den
tři náboženské války rozpoutal
několik větrných smrští vypustil
novou epidemii zplodil
utopie do duší zasel
bezpočtu dětí úspěšně uškodil
Pak si mohl
jako vládce světa
dopřát vteřinu odpočinku
učinit něco lyrického
pohled tohoto muže obrátit na tamtu ženu
zviditelnit srdce za jejími řadry
v tlukotu srdce mobilizovat strach a touhu
rozdýmchat malý pekelný ohýnek

V mytologii Huhu
mají všichni bohové červené uši
Na stěnách chrámu
září ušní boltce
jako rudé plachty

Když po prohrané bitvě
král Huhu
s červenýma ušima vykročil před svůj palác
lid ho utloukl k smrti
Slušný člověk si nehraje na boha

Když se FUFLUNS
bůh nadšení
rozhodl
jistě dámě jménem Hildegard
učinit zdvořilostní návštěvu
naskočila jí ihned
na rukou husí kůže
a plazila se
jako mravenčí stezka
přes ramena a krk
až do vlasů
které se
po způsobu ježka drátěného kartáče či koštěte
o čarodějnici nebo medúze
ani nemluvě
nádherně naježili
Zároveň
se ozvalo z nitra té dámy vrnění
jako z kočky šicího stroje nebo hydraulické pumpy
přerušované jen
radostnými vzdechy
i když se cosi artikulovaného jako FLUNSI
dalo též vícekrát rozeznat
Kromě toho
bylo vidět jak Hildegard
dle manýry italského či španělského seicenta protočila oči
a
jak je zvykem u svlékajících se hadů či bengálských chrámových
tanečnic
vedla svůj trup do eliptického pohybu
Bohužel
právě v této chvíli
byl vznešený FUFLUNS
FLAUSÍ

bohyní šetrnosti rozumu a hladovění
volán k pořádku
což přimělo FUFLUNSE
neboť byl jejím chotěm
vyklidit pole
Ještě dnes
je možné přistihnout Hildegard
jak
ve chvilkovém vytržení
trumpetovitě špulí ústa
formuluje slovo FLUNSI
a k tomu vytahuje ramena
jako by se cosi studeného
dotklo jejích zad

Existují tihle malíři
někdy se jim také říká miniaturisté
kteří pochopili
že se Bůh skrývá v detailu
I když jejich obrazy
pokrývají celé zdi
nevynechají jediný vlas
Každý kapr v rybníce
je k větší slávě Všemohoucího
vyobrazen
až po nejmenší žaberní štěrbinu
Lidé jsou zobrazováni
s doširoka otevřenými ústy
aby se dostalo
na každý zub
na každý pahýl
i se zbytky jídla
zdobícími zubní krčky
Nejvzdálenější horolezci
jsou na skalní stěně vykouzlení
drobně sice
ale hmatatelně jako cínový vojáček
Všechno co člověk nemůže vidět
ale rád by viděl
kdyby pocítil potřebu si toho všimnout
je pro případného pozorovatele
vymalováno nejtenčím štětečkem
Jen nedomýšlet
jak by se měl Bůh ze všech těch detailů
ve kterých vězí
někdy znovu dostat ven

Když byl boží prst
nalezen v kryptě kostela
měli nejprve pochybovači
navrch
Masitý a téměř holý tam ležel
objekt nejapného žertu jak jsme se domnívali
který se roztáhl na celou délku sklepení
zatímco zlatý nehet
spočinul
před ostatky svaté Afry
Pochyby vzbudilo
že se ten monstrózní předmět
navzdory veškerému úsilí
nepohnul z místa
a bez obtíží odolával
náporu seker krumpáčů a vrtaček
A konečně i skutečnost
že se prst vztyčil
a způsobil zřícení kostela
se zdála poukazovat na vyšší moc
Nečekaně jak se zjevil
tak prst zase zmizel
Neumělá napodobenina
je ke zhlédnutí
za pancéřovým sklem
v Muzeu důkazů existence boží

Když byla magická hra o božím konci
uvedena
v ruinách kostela
připsalo si divadlo
veliký večer
V rychlém sledu scén
prezentoval kus
boží smrt ve všech variantách
nejprve lidových
jako stětí oběšení probodení rozčtvrcení
ukřižování smetení se stolu
a po přestávce pak magických
odplutí potopení puknutí
scvrknutí rozdrobení vyvanutí
Zejména chceme upozornit na představitele vyvanutí
který nám
svým ztělesněním churavého vládce duší
vehnal slzy do očí
dříve než se
s tichým zasyčením
rozplynul ve vzduchu
Všem spoluúčinkujícím
za tento zážitek
transcendentního rozměru
všele tiskneme ruku

BUDDHOVÉ A SANTA CLAUSOVÉ

Laskavý Buddha
spočívající ve svém tuku
někdy orosený
za horkého počasí
zatuhlý ve spokojenosti
co se stalo
že najednou vyskočil
se vzteklým křikem
a než padnul na zem
poskakoval
na jedné noze
máchal svými tisíci blahodárnými rukama
až se do sebe strašlivě zamotaly
klubko vzteku
bezmocně se zmítající na zádech

Někteří vědí co se stalo
had ho uštknul do nohy
jiní to vědí ještě lépe
na sršně
dosedlo
jeho pozadí
Pravda je taková
že už ten klid nemohl vydržet
být svatý je namáhavé
Teď tu leží
a jeho žáci
mu otírají pěnu z úst
rozmotávají
plni zděšení
do sebe zapletené paže
a čekají
až svatý vztek vyprchá
měsíci podobná tvář se vyhladí

a Božský tu opět bude sedět
jak by to od něj člověk očekával
mlčenlivý
se složenýma rukama
oči napůl zavřené
neotřesitelný

Před návštěvníky chrámu
se cvičí v nehybnosti
meditují třiatřicet forem odpoutání
tisícovka budoucích Buddhů
Avšak v noci
když na ně nikdo necíví
se uvolňují
stávají se vzpurnějšími
plní prostor svým těžkým dechem
sud prachu
připravený
proměnit dřevěný svatostánek
v popel

Možná se jen hádají
o přední místa
touží
být sledováni z větší blízkosti
Pravděpodobnější ale je
že toho mají plné zuby
jako okrasné květiny
stát v řadě
být věrnými obrazy
soupeři ve skleníku svatosti
Sledujte
jak se navzájem
pozorují zpod přivřených víček
jak nenápadně počítají zlaté paže
které z nich
po vzoru Buddhy
raší

Při fotbalovém zápase Buddhů
s texaskými Santa Clausy
se Buddhové skutečně
vytáhli
S netušenou odhodlaností
obléhali branku protivníka
a poslali do ní
navzdory své otylosti
několik kapitálních střel
Po této porážce
bylo možné vidět
přátele dětí v červených čepicích
jak za zpěvu Rolniček
na znamení smutku
zdvihají do vzduchu
mohutné vánoční stromky
které tenhle ostrov svým chodcům
na konci podzimu
staví do cesty
prakticky na každém kroku

Chlápci v červených kapucích
nedávno obsadili chrám
S hlasitým zpěvem
zaplnili balustrády
brouzdají jezírky s lekníny
nebo si mlčky
hrají
ve skalce na schovávanou
Pronásledování mnichy
s vyvalenýma očima
mizí za balvany
kde se krčí
se sklopenou hlavou
aniž by tušili
že cípy jejich červenobílých hábitů
trčí do vzduchu jako šípy